

Глобалните промени в климата и нарасналият търговски обмен – предпоставка за навлизане и настаняване на нови вредители по растенията

Автор(и): М. Лагинова

Дата: 27.11.2018 Брой: 11/2018

Осъзнавайки важното значение на растителното здраве за растениевъдството, горите, засадените площи, естествените екосистеми и биологичното разнообразие, в целия свят се акцентира на големия брой епидемии от нови, непознати вредители и на такива, които в миналото не са били смятани за важни. В условията на глобална търговия и климатични изменения увеличеният обем на вноса от другите континенти предполага респективно и нарастващ риск от въвеждане на чуждоземни инвазивни видове.

Посадъчният материал, рязаният цвят, плодовете и зеленчуците, дървеният материал и почвата като хранителна среда са основните пътища за проникване на нови вредители, като най-голям е делът на вносен посадъчен материал от декоративни растения. След въвеждането им в нова територия някои видове бързо се адаптират към променящата се среда на живот, развиват се и се разпространяват за кратък период от време, компрометират даденото производство и нанасят икономически загуби.

Съществува потребност от бърза, ефективна и стабилна система за установяване и оценка на опасността от възникване на нови фитосанитарни рискове посредством засилена комуникация между оценителите и лицата, ангажирани с управлението на тези рискове, с цел намаляването им до допустимо ниво.

Необходимо е и установяване и прогнозиране на появата на нови вредители на по-ранен етап, както и определяне на критериите за новите рискове, приоритетни за растителното здраве. Това обаче не би било осъществимо, ако не се познават вече разпространените вредители. Управлението на вредителите и превенцията на тяхното разпространение гарантира здравето на растенията, а за пълнотата и точността на получените данни ключово значение има мониторингът.

Българската агенция по безопасност на храните, сектор „Растително здраве“, като официален орган на Република България по прилагане на принципите на Международната конвенция по растителна защита и фитосанитарните мерки при търговията прилага цялостна система за официален контрол и системни обследвания за вредители в земеделското производство, в горските територии, градските зелени площи и други обекти с дървесни растителни видове. Ежегодно се провеждат мониторинги за карантинни и нови вредители по растенията на територията на страната за ранното им откриване и прилагането на навременни мерки за ликвидиране на огнищата.

При провеждането на мониторинги са открити инвазивни видове като *Metcalfa pruinosa* (Say) в растения от туя, внос от Унгария през 2004 г.; *Tuta absoluta* през 2009 г., *Drosophila suzukii* (Matsumura) през 2014 г. *Aceria kuko* (Kishida) през 2016 г. и много други, които поради благоприятните климатични условия у нас са се развили и трайно са се настанили в определени територии в страната.

Растителното здраве е основен фактор за запазване на конкурентоспособността в растениевъдството, на икономиката като цяло, както и на политиката на отворена търговия. Опазването на земеделските култури от вредители ще се отрази върху качеството и безопасността на произвежданата растителна продукция, а това ще подобри качеството на храните от растителен произход. Важен фактор при осъществяването на целта – опазване здравето на растенията, е осведомеността на населението за

рисковете от вредители. Познавайки ги, заинтересованите страни от обществеността биха реагирали при забелязване на опасност, а така се намалява времето за справяне от страна на контролните органи при възникване на епидемии.